

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ένωση Ελλήνων Φυσικών

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ “ΘΕΟΣ, ΚΟΣΜΟΣ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΙΑΝΟΗΣΗ”

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΧΙΛΙΕΤΙΑ (1018-2018)
ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΨΕΛΛΟΥ ΥΠΑΤΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

Πέμπτη 7 – Παρασκευή 8 Ιουνίου 2018

Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Αμφιθέατρο «AULA»

Υπό την Ευλογία του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κκ. Βαρθολομαίου
και την Αιγίδα της Κοσμητείας της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΜΠΤΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

Έναρξη του Συνεδρίου

11.00 Προσέλευση κκ. Συνέδρων - Εγγραφές

11.30-12.00: Μήνυμα της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κκ. Βαρθολομαίου

Προσφωνήσεις

Του Πρυτάνεως του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγητού Μενελάου Αθανασίου Δημοπούλου.

Της Κοσμήτορος της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγήτριας Ελένης Καραμαλέγκου.

Του Κοσμήτορος της Θεολογικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Καθηγητού Αποστόλου Νικολαΐδη.

Του Προέδρου του Επιστημονικού Συνεδρίου Καθηγητού Ε. Μουτσοπούλου, Ακαδημαϊκού.

Του Α' Αντιπροέδρου της Διεθνούς Επιστημονικής Εταιρείας Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας Καθηγητού Ν. Χρόνη.

Του Προέδρου της Ενώσεως Ελλήνων Φυσικών, Αν. Καθηγητού Ευστρατίου Θεοδοσίου.

Του Α' Αντιπροέδρου της Ενώσεως Ελλήνων Φυσικών Παναγιώτου Φιλντίση, Καθηγητού Μ.Ε.

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΟΜΙΛΙΑ

Ευάγγελος Μουτσόπουλος, Θωμάς ο Ακυϊνάτης, η μετάφραση της Summa Theologicae από τον Δημήτριο Κυδώνη και η απαρχή της Νεοελληνικής Φιλοσοφίας

12.00 ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Προεδρείο: Καθηγητής Νικόλαος Χρόνης - Καθηγητής Εμμανουήλ Μικρογιαννάκης

12.00-12.30: Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος, Η Ελληνική Φιλοσοφία και οι Πατέρες της Εκκλησίας

12.30-12.45 Τιμητική διάκριση προς τον κ. Λίνο Μπενάκη

Περί της προσωπικότητας και του επιστημονικού έργου του Λίνου Μπενάκη θα ομιλήσει ο Καθηγητής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών Χρήστος Τερέζης

12.45-13.45: Λίνος Μπενάκης, τ. Διευθυντής του Κέντρου Φιλοσοφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Έρευνήτης Φιλοσοφίας Σεμιναριακή εργασία: Η Διεθνής Έρευνα περί του έργου του Μιχαήλ Ψελλού

13.45-14.15: Μικρή Δεξίωση

1^η Συνεδρία: Αφιέρωμα στην Επιστημονική Έρευνα του Μιχαήλ Ψελλού

Προεδρείο: Καθηγητής Χαράλαμπος Σπυρίδης

14.15-14.45: π. Γεώργιος Μεταλληνός, Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς και η σημασία της θεολογίας του στην εποχή μας

14.45-15.15: Χαράλαμπος Σπυρίδης, Μία καίρια Ψέλλεια διευκρίνιση στο “μουσικό χωρίο” του Πλατωνικού Τιμαίου 35a1-36b6

15.15-15.45: Κέλλυ Μπουρδάρα, Νομικά θέματα του 11ου αιώνα, Ψελλός, Ξιφιλίνος, Μαυρόπουλος

15.45-16.10: Κωνσταντίνος Νιάρχος, Γ. Γεμιστού «Περί ὧν Ἀριστοτέλης πρὸς Πλάτωνα διαφέρεται»

Συζήτηση: 16.10-16.20

2^η Συνεδρία: (Συνέχεια)

Προεδρείο: Καθηγητής Παναγιώτης Νιάρχος

16.20-16.50: Ευστράτιος Θεοδοσίου, Μιχαήλ Ψελλός, ο ύπατος των φιλοσόφων

16.50-17.20: Άννα Λάζου, Ιστορική Επίδραση του Μιχαήλ Ψελλού στην Ευρωπαϊκή Διανόηση: Μιχαήλ Ψελλός – Giordano Bruno και η Επιστημονική Επανάσταση του 17ου αιώνα

17.20-17.50: Ιωάννης Πολέμης, Ο Λόγος του Μιχαήλ Ψελλού προς τον Πατριάρχη Μιχαήλ Κηρουλάριο

17.50-18.00: Συζήτηση

18.00-18.10: Διάλειμμα

3^η Συνεδρία: Βυζαντινή Εκκλησιαστική Τέχνη και Μουσική

Προεδρείο: Καθηγητής Ευάγγελος Χρυσός - Καθηγητής Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης

18.10-18.40: Δημοσθένης Δαββέτας, Η ετερονομία των Χριστιανικών Εικόνων

18.40-19.10: Νίκη Τσιρώνη, Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις στην Εικονομαχική Περίοδο

19.10-19.40: Αχιλλεύς Χαλδαιάκης, Πλατωνικές επιρροές στη θεωρία της Ελληνικής Εκκλησιαστικής Μουσικής

*Χορός ψαλτών, οι Μαϊστορες της Ψαλτικής Τέχνης υπό την χοραρχίαν του Καθηγητού Αχιλλέως Χαλδαιάκη
(Χορωδία Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών)*

ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ 1^{ΗΣ} ΗΜΕΡΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

10.30: Προσέλευση κκ. Συνέδρων

4^η Συνεδρία: Βυζαντινή Φιλοσοφία και Επιστήμη

Προεδρείο: Καθηγητής Ξενοφών Μουσάς

11.00-11.30: Γεώργιος Αραμπατζής, Η Επιστήμη και η Πολιτική στον Μιχαήλ Ψελλό

11.30-12.00: Ξενοφών Μουσάς, Οπτική στο Βυζάντιο και η μεταλαμπάδευσή της στη Δυτική Ευρώπη

12.00-12.20: Κωνσταντίνος Καλαχάνης, Μιχαήλ Ψελλός, Περί Κομητών και Γαλαξιών

12.20-12.40: Γεώργιος Τσουκαλάς, Οι πολιτικές και φιλοσοφικές θεωρίες του Ιουλιανού και η απόπειρα εφαρμογής τους στην πρώιμη Βυζαντινή Αυτοκρατορία

12.40-12.50: Συζήτηση

5^η Συνεδρία: Βυζαντινή Φιλοσοφία και Πολιτισμός

Προεδρείο: Καθηγητής Γεώργιος Αραμπατζής

12.50-13.20: Νικόλαος Ουζούνoglou, Πόσο το Βυζάντιο ήταν ανοιχτό σε επιστημονικές και τεχνολογικές εφευρέσεις

13.20-13.50: Φίλιππος Νικολόπουλος, Το Διαλεκτικό Στοιχείο στην Αποφατική Θεολογία του Διονυσίου του Αρεοπαγίτου

13.50-14.20: Γεώργιος Κουμάκης, Πτυχές ερμηνείας του Πλατωνικού Παρμενίδη υπό του Πρόκλου, του Δαμασκίου και του Παχυμέρη

14.20-14.50: Κωνσταντίνα Γογγάκη, Η συμβολή του Ιπποδρόμου της Κωνσταντινουπόλεως στην θριαμβική Αυτοκρατορική Ιδεολογία

14.50-15.10: Ιωάννα Μάστορα, Υπήρχε Σωματική Αγωγή στο Βυζάντιο;

15.10-15.40: Πολύμνια Κατσώνη, Βυζαντινή δημοσιονομική πολιτική, οργάνωση και στόχοι

15.40-16.10: Συζήτηση

16.10-16.40: Διάλειμμα

6^η Συνεδρία: Βυζαντινή Φιλοσοφία - Κοινωνία

Προεδρείο: Καθηγήτρια Ευαγγελία Μαραγγιανού

16.40-17.10: Χρήστος Τερέζης, ο Αρέθας Καισαρείας ως θαυμαστής του Νεοπλατωνικού Πορφυρίου

17.10-17.40: Αθηνά Δημοπούλου, Ελληνική Φιλοσοφία και Ρωμαϊκή Νομική Επιστήμη

17.40-18.10: Κατερίνα Μπαλή, Διασαφήσεις στο γενικό σύστημα διακοσμήσεως ναών

18.10-18.40: Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης, Η Βυζαντινή Διπλωματία

18.40-18.50: Συζήτηση

18.50-19.00: Διάλειμμα

7^η Συνεδρία: Βυζαντινή τέχνη

Προεδρείο: Επ. Καθηγήτρια Άννα Λάζου

19.00-19.30: Δημήτριος Σταθακόπουλος, Οι καταβολές της Βυζαντινής ιεράς και θύραθεν μουσικής. Δάνεια - αντιδάνεια και επιρροές σε Ανατολή και Δύση, καθώς και στο Δημοτικό τραγούδι μέχρι σήμερα

19.30-19.50: Δημήτριος Τζουρντός - Δημήτριος Κοτσιφάκος, Μελέτη και αναπαράσταση μουσικών διαστημάτων και σηματοφώνων της Εκκλησιαστικής Βυζαντινής Μουσικής με βάση την μεταρρύθμιση των τριών Μουσικοδιδασκάλων του 1814 και η σημασία της τελικής απόφασης της Επιτροπής του Οικουμενικού Πατριαρχείου του 1881.

ΚΑΤΑΛΗΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Προεδρείο: Καθηγητής Ιωάννης Πολέμης

19.50-20.20 Κωνσταντίνος Νιάρχος, Η δυναμική της συνεχείας της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και τους μετέπειτα χρόνους

ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ιερόθεος

Αραμπατζής Γεώργιος, Αν. Καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα ΦΠΨ, Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Αθηνών
Γιαλλουρίδης Χριστόδουλος, Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής, Κοσμήτωρ Σχολής Διεθνών Σπουδών, Επικοινωνίας και Πολιτισμού, Πάντειον Πανεπιστήμιον

Γογγάκη Κωνσταντίνα, Επ. Καθηγήτρια Εισαγωγής στην Φιλοσοφία και Φιλοσοφίας του Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Αθηνών

Δαββέτας Δημοσθένης, Καθηγητής, IESA - Ecole Marché de l'art et Métiers de la Culture

Δημοπούλου Αθηνά, Αν. Καθηγήτρια Ιστορίας του Δικαίου, Νομική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Θεοδοσίου Ευστράτιος, Αν. Καθηγητής Αστροφυσικής, Τμήμα Φυσικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Καλαχάνης Κωνσταντίνος, Δρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Κατσώνη Πολύμνια, Αναπλ. καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Κοτσιφάκος Δημήτριος, υπ. δρ Πανεπιστημίου Πειραιώς, τμήματος Πληροφορικής, Πτυχιούχος Ανωτέρων Θεωρητικών Μουσικής, Εκπαιδευτικός

Κουμάκης Γεώργιος, Επ. Καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Λάζου Άννα, Επ. Καθηγήτρια Φιλοσοφικής Ανθρωπολογίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιον Αθηνών

Μάστορα Ιωάννα, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

π. Μεταλληνός Γεώργιος, Καθηγητής Θεολογίας, τ. Κοσμήτωρ της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Μαραγγιανού Ευαγγελία, Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Μικρογιαννάκης Εμμανουήλ, Καθηγητής της Αρχαίας Ιστορίας, τ. Κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Μουτσόπουλος Ευάγγελος, Καθηγητής Φιλοσοφίας, τ. Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ακαδημαϊκός

Μπαλή Κατερίνα, Δρ Αρχαιολογίας, Σχολική Σύμβουλος

Μπενάκης Λίνος, τ. Διευθυντής του Κέντρου Φιλοσοφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ερευνητής Φιλοσοφίας

Μπουρδάρα Κέλλυ, Καθηγήτρια Νομικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Νιάρχος Κωνσταντίνος, Καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

Νιάρχος Παναγιώτης, Καθηγητής Παρατηρησιακής Αστροφυσικής, Τμήμα Φυσικής Πανεπιστημίου Αθηνών

Νικολόπουλος Φίλιππος, τ. Επ. Καθηγητής Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης και τ. Αν. Καθηγητής Παν/μίου Ινδιανάπολης (Athens Campus)

Ουζούνoglou Νικόλαος, Καθηγητής Τομέας Συστημάτων Μετάδοσης Πληροφορίας και Τεχνολογίας Υλικών, Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο

Πολέμης Ιωάννης, Καθηγητής Βυζαντινής Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σπυρίδης Χαράλαμπος, Καθηγητής Μουσικής Ακουστικής-Πληροφορικής, Τμήμα Μουσικών Σπουδών Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Σταθακόπουλος Δημήτριος, Διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου (Οθωμανικός Πολιτισμός και μουσική), Συνεργάτης Εργαστηρίου Τουρκικών Σπουδών Παν. Πειραιώς

Τερέζης Χρήστος, Καθηγητής Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών

Τζουρντός Δημήτριος, Διπλωματούχος 1ος Μηχανικός του Ελληνικού Εμπορικού Ναυτικού, Κάτοχος πτυχίου Βυζαντινής και Εκκλησιαστικής Μουσικής, μελετητής της αρχαίας ελληνικής μουσικής

Τσιρώνη Νίκη, Δρ Πανεπιστημίου του Λονδίνου, Καθ. Βυζαντινών Σπουδών Πανεπ. Simon Fraser Καναδά και ερευνήτρια Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Τσουκαλάς Γεώργιος, Δρ Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Χαλδαιάκης Αχιλλέας, Καθηγητής και Πρόεδρος Τμήματος Μουσικών Σπουδών Φιλοσοφικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Χρόνης Νικόλαος, Ομ. Καθηγητής Φιλοσοφίας τμήματος του Φ.Π.Ψ. του Πανεπιστημίου Αθηνών

Χρυσός Ευάγγελος, Ομ. Καθηγητής Βυζαντινής Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΔΙΟΝΥΣΟΣ

<http://dionysosenpeiraiel.blogspot.gr>
email: dionysosenpeiraiel@gmail.com
κiv: 6943535994

**ΝΕΑ
ΓΝΩΣΗ**
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

ΔΙΑΥΛΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΕΣ ΦΩΝΕΚΙΑ
ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ
www.pemptousia.gr

AMEN
TECHNOLOGIES

Αρχείον
Πολιτισμού